

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення сесії
міської ради VIII скликання
від 04 листопада.2021 р. № 1267

**Програма охорони довкілля, раціонального
використання природних ресурсів та забезпечення
екологічної безпеки на території Почаївської ТГ
на 2022-2027 роки**

м. Почаїв 2021 рік

1. ПАСПОРТ

Програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки на території Почаївської ТГ на 2022-2027 роки

1.	Ініціатор розроблення програми	Міський голова
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення програми	- рішення виконавчого комітету Від « 13 » листопада 2020 року №180
3.	Розробники програми	- відділ управління проектами та програмами соціально-економічного розвитку Почаївської міської ради
4.	Співрозробники програми	Громадська організація «Гуртом!»,
5.	Відповідальний виконавець програми	Почаївська міська рада.
6.	Учасники програми	- Почаївський комбінат комунальних підприємств - відділ освіти молоді та спорту Почаївської міської ради - інші установи, організації, підприємства.
7.	Термін реалізації програми	2022-2027 роки
7.1.	Етапи виконання програми	I етап
8.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні програми	Бюджет Почаївської ТГ
9.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми, всього	16581,02 тис.грн
9.1.	коштів місцевого бюджету	3282,02 тис.грн
	кошти інших джерел	13299,00 тис. грн
10	Керівник програми	Максимчук Сергій Вікторович

2. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма.

Головним завданням природоохоронної політики Почаївської міської ради є стабілізація і поліпшення екологічної ситуації на території громади, підтримка основних екологічних процесів і екосистем (разом зі збереженням біорізноманіття та природних ландшафтів) у рівноважному стані. Таке розуміння завдань місцевого самоврядування в сфері охорони довкілля впливає із Стратегії розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027 роки¹:

- Бажаний образ Почаївської громади в майбутньому сформульований в Стратегії як *«Почаївська об'єднана громада – територія ініціативних, небайдужих і відповідальних людей, життєздатна та економічно успішна, з чистою територією»*.

¹ <http://pochaiv-rada.gov.ua/strategiya-rozvytku-pochavsko-motg/>

відновленими природними ресурсами, сучасною транспортною та комунальною інфраструктурою, розвинутою рекреаційною сферою».

- Визначення мети Стратегії розвитку Почаївської ТГ на 2017-2027рр. полягає у виборі таких шляхів економічного зростання, збільшення добробуту населення та підвищення конкурентоспроможності економіки громади, **які не ставлять під загрозу майбутнє процвітання громади.**
- Одна із стратегічних цілей визначена як **«Формування засад сталого соціально-економічного розвитку»**. Відповідно до неї, операційна ціль 3.1. передбачає *«Переорієнтування політики міської ради та об'єднаної громади в цілому в сторону охорони та оцядливого використання місцевих природних ресурсів»*.

Відповідно до операційної цілі 3.1., в Стратегії розвитку Почаївської ТГ на 2017-2027 роки одним із пріоритетних завдань прописано необхідність зробити оцінку поточного стану і тенденцій змін місцевих природних ресурсів. Серед інших завдань, спрямованих на досягнення операційної цілі 3.1, Стратегія передбачає:

- формування цілісного просторового комплексу природних, сільськогосподарських, житлових, промислових та рекреаційних зон з пріоритетом поступового розширення природоохоронних територій;
- створення системи моніторингу стану навколишнього середовища (забрудненість атмосферного повітря, води, ґрунтів, засміченість міської/сільської території);
- розвиток екологічного світогляду в усіх вікових групах місцевого населення.

Оцінюючи поточний стан довкілля Почаївської ТГ, а також тих природних та антропогенних чинників, які його обумовили, доводиться визнати, що в наслідок бездумного ставлення до природи, властивого соціалістичній плановій економіці, яке збереглося і в часи незалежної України, біорізноманіттю та природним ландшафтам територіальної громади вже завдано руйнівного впливу (Додаток 1 *«Результати антропогенного впливу на навколишнє природне середовище Почаївської ТГ»*, Додаток 2 *«Огляд поточної екологічної ситуації на території Почаївської міської територіальної громади»*).

Нажаль, внаслідок відсутності локальної системи моніторингу стану довкілля, точно оцінити кількісні та якісні втрати природних ресурсів неможливо². **Тому виправлення ситуації слід починати зі створення локальної системи спостережень, збирання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля з метою прогнозування його змін і прийняття обґрунтованих рішень для запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.** Пріоритетними завданнями для Почаївської ТГ є моніторинг стану земель та використання ґрунтових вод (див. Додаток 2 *«Огляд поточної екологічної ситуації на території Почаївської міської територіальної громади»*).

Відновлення природних екосистем та перехід до екологічно збалансованого управління сталим розвитком суспільства потребуватиме значного часу та наполегливості як з боку місцевої влади, так і громади в цілому. Ситуація ускладнюється тим, що вже виховані цілі покоління, котрі не вважають себе зобов'язаними перед природою, завдяки якій існують (див. «Контекст Стратегії розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017 – 2027 роки», розділ

---

² Наприклад, наслідки бездумної меліорації, проведеної в 70-х роках в долині р.Ікви.

«Оцінка готовності Почаївської ТГ до реалізації Стратегії розвитку»³). Це і є одним із найважливіших серед чинників, що спричинили і продовжують спричиняти погіршення стану природних екосистем внаслідок посиленого антропогенного впливу.

Відповідно, одним із найважливіших пріоритетів «Програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки на території Почаївської ТГ на 2022-2027 роки» має бути вирішення проблеми формування екологічної компетентності мешканців Почаївської територіальної громади.

Також Програма охорони довкілля Почаївської громади має передбачати вирішення типових для сучасних громад проблем – **контроль та знищення самосівів інвазійних видів рослин (Амброзія полинолиста та борщівник Сосновського) та запровадження системи правильного поводження з твердими побутовими відходами.**

3. Мета Програми

Метою «Програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки на території Почаївської ТГ на 2022-2027 роки» (надалі Програма) є стабілізація й послідовне поліпшення екологічної ситуації на території Почаївської територіальної громади, створення належних умов для досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища.

Мета досягається шляхом інтеграції екологічних пріоритетів до завдань соціально-економічного розвитку громади, підвищення екологічної безпеки, більш раціонального використання та відтворення природних ресурсів.

З урахуванням стану навколишнього природного середовища Почаївської ТГ та результатів оцінювання готовності громади до реалізації документів державного планування стратегічного характеру, виконаних при розробці Стратегії розвитку Почаївської міської об'єднаної територіальної громади на 2017-2027рр., основними пріоритетами Програми охорони довкілля на 2022-2027рр. визначено створення локальної системи моніторингу земель, водних ресурсів та поширення інвазійних видів рослин, а також формування екологічної компетентності мешканців Почаївської територіальної громади, як передумови до запровадження екологічно збалансованої системи природокористування.

4. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми

За час від створення Почаївської територіальної громади «Програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки на території Почаївської ТГ на 2022-2027 роки» є першим документом стратегічного планування, який має природоохоронне спрямування.

Виходячи з цього, головне завдання даної Програми полягає в тому, щоб сформувавши основу для оптимізації господарського освоєння території громади, яке буде базуватися на прийнятті екологічно обґрунтованих управлінських рішень з урахуванням позиції громадськості.

---

³ <http://pochaiv-rada.gov.ua/strategiya-rozvytku-pochavsko-motg/>

Основними шляхами вирішення даного завдання є впровадження комплексу природоохоронних заходів, які мають здійснюватися в природоохоронній, економічній та соціокультурній сферах. Ці заходи передбачають:

- поступове переорієнтування політики міської ради та об'єднаної громади в цілому в напрямку охорони та ощадливого використання місцевих природних ресурсів,
- реалізацію міської радою своїх повноважень в питаннях охорони навколишнього природного середовища у відносинах з суб'єктами господарювання та населення,
- розробку локальних природоохоронних проектів, залучення зовнішнього фінансування для їхнього впровадження,
- підвищення екологічної компетентності працівників комунальних підприємств та навчальних закладів Почаївської ТГ,
- ведення систематичної еколого-просвітницької діяльності як з дітьми, так і з дорослим населенням,
- створення та впорядкування існуючих баз даних природоохоронного призначення (інвентаризація земель, агрохімічна паспортизація с/г земель, реєстр користувачів ґрунтових вод, тощо),
- формування локальної мережі моніторингу довкілля (моніторинг використання ґрунтових вод, стану земель, поширення інвазійних видів рослин),
- забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу громади,
- збільшення об'єктів природно-заповідного фонду та покращення їх догляду,
- вивчення та запровадження в громаді кращих практик в сфері охорони довкілля та сталого економічного розвитку.

Здійснення цих заходів передбачається за рахунок бюджетного фінансування. Конкретні обсяги бюджетних коштів, необхідних для забезпечення діяльності за окремими напрямками на наступний бюджетний період мають визначатися щорічно, враховуючи в тому числі результати виконання заходів попереднього року.

Важливою складовою даної Програми є розробка та впровадження у територіальній громаді проектів, спрямованих на реалізацію природоохоронної ініціативи в інтересах громади.

Природоохоронні проекти є оптимальним механізмом для реалізації екологічних програм у територіальній громаді. Використання науково обґрунтованих інструментів та методів управління під час роботи над проектом дає можливість отримати максимально можливий результат співпраці зацікавлених сторін та ефект синергії між ними. Проектний підхід дає можливість громаді залучати максимальні ресурси для екологічної діяльності, незважаючи на власні обмежені фінансові та кадрові можливості.

Відповідно до запиту громади, цілі природоохоронного проекту можуть бути наступними:

- модернізація мереж водопостачання і водовідведення та каналізаційних очисних споруд,
- впровадження рециклінгу та сортування твердих відходів,

- впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій у соціально побутовій сфері сільських територій.
- раціональне та ефективне використання невідновлювальних ресурсів, у першу чергу, корисних копалин та ґрунтових вод.
- відновлення пожежозахисних лісосмуг,
- зацінення інноваційних технік та технологій в усіх галузях економіки територіальних громад регіону (в першу чергу, в сільськогосподарському виробництві, промисловості, сфері послуг).
- реалізація проектів, пов'язаних з розвитком туристичної та рекреаційної сфери.

Розробка цільових проектів дозволяє залучати інвестиційні та грантові кошти для фінансування заходів Програми.

Реалізація Програми передбачає співпрацю суб'єктів Почаївської ТГ з сусідніми територіальними громадами, лісогосподарськими організаціями, що розташовані на території громади та іншими організаціями і структурами різноманітних форм власності.

5. Перелік завдань і заходів Програми та результативні показники

Завдання	Заходи	Результативні показники
Формування екологічної компетентності мешканців Почаївської територіальної громади.	Проведення навчань для підвищення екологічної компетентності працівників міської ради, комунальних підприємств та навчальних закладів Почаївської ТГ.	Формування в Почаївській громаді власного експертного середовища в сфері охорони довкілля; підвищення ефективності виконання заходів «Програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки на території Почаївської ТГ на 2022-2027 роки».
	Сприяння природоохоронній діяльності громадських організацій та органів самоорганізації населення .	
	Проведення публічних просвітницьких заходів в населених пунктах Почаївської ТГ, спрямованих на формування екологічної культури в дорослих мешканців громади (в формі круглих столів, лекцій, громадських консультацій, природоохоронних заходів із залученням жителів громади, інших публічних заходів).	Забезпечується розуміння населенням екологічних проблем Почаївської громади, цілей і змісту природоохоронної політики міської ради, покращується взаємодія громадськості та місцевої влади в сфері охорони довкілля.
	Проведення конкурсу громадських проєктів «Бюджет громадських ініціатив» на екологічну тематику.	
	Розвиток в навчальних закладах Почаївської ТГ позаурочних форм навчально-виховної роботи екологічного змісту (екскурсії в природу, створення екологічних стежок, екологічні табори, тощо).	Поглиблюється екологічна компетентність школярів, в учнів формуються цінності любові до своєї землі, природи, розуміння необхідності ощадливого ставлення до природних ресурсів.
	Встановлення стаціонарних інформаційних стендів для розміщення матеріалів екологічної тематики в населених пунктах Почаївської ТГ.	Використання інформаційний стендів максимально полегшує донесення актуальної екологічної інформації до масового споживача.

	Ведення рубрики «Часопис збереження довкілля Почаївської ТГ» на сайті міської ради та розміщення матеріалів екологічної тематики в соцмережах Почаївської громади.	Це забезпечує застосування сучасних форм комунікації для поширення актуальної екологічної інформації та пропаганди екологічних цінностей, створює умови для формування місцевих спільнот, об'єднаних природоохоронною тематикою.
Забезпечення ефективного очищення зворотних вод м.Почаєва	Збільшення потужностей каналізаційних очисних споруд.	Виведення на проектний режим роботи каналізаційних очисних споруд. Буде збільшено потужності системи очищення господарсько-побутових стічних вод до 500 м3/добу.
Створення системи моніторингу за станом водних ресурсів та інтенсивністю їх використання.	Створення реєстру наявних копаних криниць та свердловин для забору підземних вод на території старостинських округів Почаївської ТГ та м.Почаєва, в тому числі і тих, в яких відсутня вода.	Буде забезпечено спостереження за станом підземних вод з отриманням необхідної інформації для прийняття обґрунтованих рішень з метою запобігання негативним змінам режиму підземних вод та дотримання вимог екологічної безпеки.
	Локалізація на електронній карті копаних криниць та свердловин для забору підземних вод на території старостинських округів Почаївської ТГ та м.Почаєва.	
	Ведення щорічних спостережень за наповненістю водою копаних криниць та свердловин для забору підземних вод на території старостинських округів Почаївської ТГ, фіксація фактів зникнення води в криницях та свердловинах.	
	Створення реєстру об'єктів оподаткування рентною платою за користування підземними водами на території Почаївської ТГ.	Буде впроваджено використання економічних важелів для стимулювання ефективного, раціонального і ощадливого використання природних ресурсів.
	Розробка проекту на тему: «Встановлення водяних лічильників на свердловинах для забору підземних вод з метою ощадливого використання водних ресурсів на території Почаївської ТГ».	Розробка проекту створює можливість залучення грантових коштів для встановлення водяних лічильників на свердловинах для

		забору підземних вод.
	Встановлення меж та контроль екологічного і санітарного стану прибережної захисної смуги річки Ікви.	Забезпечується охорона поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення, та збереження їх водності.
Створення системи моніторингу за станом земельних ресурсів та інтенсивністю їх використання.	Ведення бази даних земельних ділянок с/г призначення і їх локалізація на електронній карті як основи для моніторингу стану ґрунтів та дотримання правил сівозмін на землях с/г призначення.	Буде забезпечено спостереження за станом ґрунтів з отриманням необхідної інформації для прийняття обґрунтованих рішень з метою збереження і відтворення родючості та цілісності ґрунтів, їх захист від деградації, ведення сільськогосподарського виробництва з дотриманням ґрунтозахисних технологій та забезпеченням екологічної безпеки довкілля.
	Контроль вироблення агропідприємствами та фермерами агрохімічних паспортів поля та їхнього періодичного оновлення. Ведення моніторингу стану ґрунтів на землях с/г призначення на території Почаївської ТГ на основі агрохімічних паспортів поля.	
	Контроль дотримання правил сівозмін на землях с/г призначення на території старостинських округів Почаївської ТГ.	
	Розробка проекту землеустрою щодо встановлення меж водоохоронної зони та прибережної захисної смуги річки Іква на території Почаївської ТГ.	Забезпечується охорона поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності.
	Проведення заходів, в т.ч. інформаційно-просвітницького характеру, спрямованих проти випалювання сухого травостою.	Забезпечується збереження гумусу та цілісності ґрунтів, захист тваринного і рослинного світу, екологічна безпека довкілля.
Контроль поширення та знищення інвазійних та	Проведення необхідних фітосанітарних заходів та агротехнічних (ліквідаційних) заходів для боротьби з	Забезпечується протидія поширенню

карантинних бур'янів.	амброзією полинолистою.	небезпечних видів рослин.
	Проведення необхідних фітосанітарних заходів та агротехнічних (ліквідаційних) заходів для боротьби з борщівником Сосновського.	
	Локалізація на електронній карті місць зростання інвазійних та карантинних бур'янів.	
	Розробка проекту щодо створення експериментальної ділянки для випробовування методу боротьби з борщівником Сосновського шляхом затінення чагарниками та трав'янистою рослинністю (бузина чорна та бузина трав'яниста), а також методу зрізання зав'язі.	Пошук нових методів боротьби з борщівником Сосновського.
Забезпечення екологічно безпечного збирання, зберігання та утилізації відходів.	<p>Розробка проекту та будівництво сміттєпереробної станції.</p> <p>Ліквідація (рекультивация) стихійних сміттєзвалищ в співпраці з лісгосподарськими організаціями, що розташовані на території громади.</p> <p>Виготовлення Схем санітарної очистки населених пунктів Почаївської ТГ.</p> <p>Проведення заходів з недопущення спалювання громадянами листя і хмизу. Проведення просвітницької роботи про шкоду довкіллю від спалювання сміття, листя і хмизу.</p>	<p>Створення нової інфраструктури управління відходами.</p> <p>Усунення небезпеки забруднення навколишнього природного середовища побутовими відходами.</p>
Запровадження в селах Почаївської ТГ системи роздільного збору сміття.	Проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо необхідності сортування сміття.	Впровадження системи роздільного збору сміття захищає довкілля населених пунктів від засмічення пластиком та іншими шкідливими матеріалами в складі твердих побутових відходів.
	Встановлення в селах Почаївської ТГ контейнерів для збору пластику та відпрацьованих акумуляторів (батареєнок).	
	Забезпечення регулярного транспортування пластику і	

	<p>аккумуляторів (батареюк) з сіл на Почаївський полігон ТПВ для подальшої утилізації.</p> <p>Вивчення можливості встановлення обладнання відеоспостереження для виявлення порушників біля ймовірних місць стихійних сміттєзвалищ.</p>	
<p>Забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу громади</p>	<p>Розроблення землевпорядної документації для передачі в користування (управління) лісів, котрі розташовані на території громади.</p> <p>Проведення інвентаризації полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення.</p> <p>Розробка та пошук фінансування проектів на тему: «Збереження лісових захисних насаджень» та «Відродження полезахисних лісосмуг» на території Почаївської ТГ.</p>	<p>Забезпечення належної охорони та догляду за лісовими насадженнями.</p> <p>Забезпечення збереження і відновлення полезахисних лісових смуг.</p> <p>Забезпечення збереження і відновлення полезахисних лісових смуг.</p>
<p>Збільшення об'єктів природно-заповідного фонду</p>	<p>Організація ландшафтного заказника місцевого значення «СтаротаразРоккий».</p> <p>Розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж ландшафтного заказника місцевого значення „Вільшанки” (18 га) та частини гідрологічного заказника місцевого значення «Горинський» (46,3 га).</p>	<p>Збільшення об'єктів природно-заповідного фонду</p>

6. Напрями діяльності та заходи Програми

№п/п	Назва напрям у діяльності (пріоритетні завдання)	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці та співвиконавці	Джерело фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування (вартість) ⁱ , тис. гривень, у тому числі пороках :						Очікуваний результат
						2022	2023	2024	2025	2026	2027	
1.	Формування екологічної компетентності мешканців Почаївської територіальної громади.	1. Навчання підвищення екологічної компетентності працівників міської ради, комунальних підприємств та навчальних закладів Почаївської ТГ.	протягом дії Програми.	відділ управління проектами та програмами і соціально-економічного розвитку Почаївської міської ради, запрошені фахівці ⁴	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	<p><i>Якісні результати:</i></p> <p>1. Формування в Почаївській громаді власного експертного середовища в сфері охорони довкілля; підвищення ефективності виконання заходів «Програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки на території Почаївської ТГ на 2022-2027 роки».</p> <p>2. Забезпечується розуміння населенням екологічних проблем Почаївської громади, цілей і змісту природоохоронної</p>
		2. Запровадження різноманітних форм просвітницьких екологічних заходів в населених	протягом дії Програми.	відділ освіти Почаївської міської ради	місцевий бюджет	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	11,2	

⁴ Можливо залучення для проведення заходів фахівців з міжнародних проектів.

	пунктах - центрах старостинських округів та м.Почаєві Почаївської ТГ, з дорослими мешканцями громади.											політики міської ради, покращується взаємодія громадськості та місцевої влади в сфері охорони довкілля. 3.Поглиблюється екологічна компетентність школярів, в учнів формуються цінності любові до своєї землі, природи, розуміння необхідності ощадливого ставлення до природних ресурсів. 4.Використання інформаційних стендів максимально полегшує донесення актуальної екологічної інформації до масового споживача.
	3.Конкурс громадських проектів «Бюджет громадських ініціатив» на екологічну тематику.	протягом дії Програми ⁵ .	відділ управління проектами та програмами і соціально-економічного розвитку Почаївської міської ради,	місцевий бюджет	-	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0		5.Забезпечується застосування сучасних форм комунікації для поширення актуальної екологічної інформації та пропаганди екологічних цінностей, створює умови для формування місцевих спільнот, об'єднаних природоохоронною
	4.Впровадження позаурочних форм навчально-виховної роботи екологічного змісту в навчальних закладах Почаївської ТГ	протягом дії Програми	працівники ДНЗ та закладів загальної середньої освіти	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-		
	5.Придбання і встановлення	лютий-березень	Почаївський ККП	місцевий	24,2	-	-	-	-	-		

⁵ Конкурс планується проводити починаючи з 2023 року.

	стаціонарних інформаційних стендів для розміщення матеріалів екологічної тематики в населених пунктах Почаївської ТГ.	2022 року		бюджет							тематикою. <i>Кількісні результати:</i> 1.Лекції, семінари, тренінги в т. ч. дистанційні – 5 заходів протягом року для працівників земельного, ККП, освіти, центру соціальних служб інших відділів та служб Почаївської міської ради.
	6.Наповнення інформацією стаціонарних інформаційних стендів матеріалами екологічної тематики в населених пунктах Почаївської ТГ.	протягом дії Програми	старости Почаївської ТГ, відділ освіти Почаївської міської ради	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	2. Буде проведено диспутів, дискусії, громадські консультації, заходи практичної дії, інші форми заходів: 4 заходи протягом року x 8 аудиторіях = 32 заходів.
	7. Ведення рубрики «Часопис збереження довкілля Почаївської ТГ» на сайті міської ради та розміщення матеріалів екологічної тематики в соцмережах Почаївської	протягом дії Програми	організаційно-інформаційний відділ Почаївської міської ради, відділ освіти Почаївської міської ради	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	3.3 розрахунку вартості заходів: <ul style="list-style-type: none"> • Вартість підготовки 1-го заходу : 800 грн. x 4 заходи =3200 грн. • Вартість проведення 1-го заходу 200 грн. x 32 заходи = 6400 грн. • Проїзд виконавця до місця проведення заходів і повернення

		громади.										50 грн. x 32 заходи = 1600 грн. ВСЬОГО: 11200 грн. 4.Експерсії на природі, створення екологічних стежок, екологічні табори, інші позаурочні форми навчально- виховної роботи екологічного змісту – 4 заходи x 10 закладів загальної середньої освіти та ДНЗ = 40 заходів протягом року. Встановлення 8 стаціонарних інформаційних стендів в м. Почаєві та центрах старостинських округів 5. Встановлення і інформаційних стендів: Вартість 1-го стенда 1100 грн. x 22 шт. = 24200 грн.
2.	Забезпечення ефективного	Збільшення потужностей каналізаційних очисних споруд.	Протягом 2022 – 2023 років	Почаївський ККП	місцевий бюджет	1476,00	-	-	-	-	-	<i>Якісні результати:</i> Виведення на проектний режим роботи каналізаційних очисних

	очищення зворотних вод м.Почаєва				державний фонд регіонального розвитку	1329 9,00						споруд. <i>Кількісні результати:</i> збільшення потужностей системи очищення господарсько-побутових стічних вод до 500 м3/добу, шляхом реконструкції існуючих очисних споруд м. Почаїв, потужністю 200 м3/добу, з будівництвом додаткової лінії системи очисних споруд потужністю 300 м3/добу
3.	Створення системи моніторингу за станом водних ресурсів та інтенсивністю їх використання.	1.Створення реєстру наявних копаних криниць та свердловин для забору підземних вод на території старостинських округів Почаївської ТГ, в тому числі і тих, в яких відсутня вода.	лютий-червень 2022 року	старости сіл	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	<i>Якісні результати:</i> 1.Буде забезпечено спостереження за станом підземних вод з отриманням необхідної інформації для прийняття обґрунтованих рішень з метою запобігання негативним змінам режиму підземних вод та дотримання вимог екологічної безпеки. 2.Буде впроваджено використання економічних важелів для
		2.Позначення на електронній карті копаних криниць та свердловин для забору підземних	Червень - вересень 2022 року	Організаційно-інформаційний відділ	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	

	вод на території старостинських округів Почаївської ТГ.		Почаївської міської ради									стимулювання ефективного, раціонального і ощадливого використання природних ресурсів.
	3.Щорічні спостереження за наповненістю водою копаних криниць та свердловин для забору підземних вод на території старостинських округів Почаївської ТГ, фіксація фактів зникнення води в криницях та свердловинах.	Протягом дії Програми	старости сіл	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-		3.Забезпечується охорона поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення, та збереження їх водності.
	4.Створення реєстру об'єктів оподаткування рентною платою за користування підземними водами на території Почаївської ТГ.	лютий-червень 2022 року	відділ управління проектами та програмами і соціально-економічного розвитку	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-		<i>Кількісні показники:</i> Розробка проекту створює можливість залучення грантових коштів для встановлення водяних лічильників на свердловинах для забору підземних вод.
	5. Написання та пошук фінансування проекту на тему:	Протягом 2023 року	Почаївський ККП	джерела фінансування	-	-	-	-	-	-		

		«Встановлення водяних лічильників на свердловинах для забору підземних вод з метою ощадливого використання водних ресурсів на території Почаївської ТГ».			поза місцевим бюджетом							
		6.Визначення меж та контроль екологічного і санітарного стану прибережної захисної смуги річки Ікви.	1- встановлення меж в 2022-2023 рр. 2- контроль протягом дії Програми	відділ земельних відносин та містобудування Почаївської міської ради	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	
		7.Періодичний контроль щодо можливого забруднення річки Ікви ⁶ хімічними засобами боротьби з бур'янами, хворобами та шкідниками с/г культур та	Протягом дії Програми	Почаївський ККП	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	

⁶ При достатніх коштах в місцевому бюджеті

		хімічними добривами.										
4.	Створення системи моніторингу за станом земельних ресурсів та інтенсивністю їх використання	1.Формування та ведення бази даних земельних ділянок с/г призначення і їх локалізація на електронній карті як основи для моніторингу стану ґрунтів та дотримання правил сівозмін на землях с/г призначення.	протягом дії Програми	відділ земельних відносин та містобудування Почаївської міської ради	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	<i>Якісні результати:</i> 1.Створення системи моніторингу за станом земельних ресурсів та інтенсивністю їх використання. 2. Розпочато процес відновлення системи лісових захисних насаджень, встановлення меж водоохоронної зони та бережних захисних смуг річки Іква.
		2.Контроль вироблення агропідприємствами та фермерами агрохімічних паспортів поля та їхнього періодичного оновлення. Ведення моніторингу стану ґрунтів на землях с/г призначення на території Почаївської ТГ на основі агрохімічних	протягом дії Програми	відділ земельних відносин та містобудування Почаївської міської ради	місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	<i>Кількісні результати:</i> 1.Кожне агропідприємство і кожен фермер веде агрохімічний паспорт поля та дотримується сівозмін. 2.Щороку в кожному населеному пункті громади проводиться 1 захід. Всього: 12 заходів спрямованих проти випалювання сухою травою

	паспортів поля.										
	3.Контроль дотримання правил сівозмін на землях с/г призначення на території старостинських округів Почаївської ТГ.	протягом дії Програми	відділ земельних відносин та містобудування Почаївської міської ради, старости сіл	Місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	
	5.Розробка та пошук фінансування проекту землеустрою щодо встановлення меж водоохоронної зони та прибережної захисної смуги річки Іква на території Почаївської ТГ.	протягом дії Програми	Відділ земельних відносин та містобудування Почаївської міської ради, відділ управління проектами та програмами і соціально-економічного розвитку	Місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	
	6.Проведення заходів, в т.ч.	протягом дії	Відділ освіти	Місцевий	-	-	-	-	-	-	

		інформаційно-просвітницького характеру, спрямованих проти випалювання сухого травостою.	Програми	Почаївської міської ради	бюджет							
5.	Контроль поширення та знищення інвазійних карантинних бур'янів.	1. Фітосанітарні заходи та агротехнічні (ліквідаційних) заходи для боротьби з амброзією та полинолістою.	протягом дії Програми	Почаївський ККП, старости сіл	Місцевий бюджет	5,22	5,22	5,22	5,22	5,22	5,22	<p><i>Якісні результати:</i> Забезпечується протидія поширенню небезпечних видів рослин.</p> <p><i>Кількісні результати:</i> Для знищення інвазійних та карантинних бур'янів на території міста та старостинських округів: 20 поїздок x 60 км = 1200 км.</p>
		2. Фітосанітарні заходи та агротехнічні (ліквідаційних) заходи для боротьби з борщівником Сосновського.	протягом дії Програми	Почаївський ККП, старости територіальної громади	Місцевий бюджет							
		3. Локалізація на електронній карті місць зростання інвазійних та карантинних бур'янів.	протягом дії Програми	Організаційно-інформаційний відділ Почаївської міської ради;	Місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	
		4. Розробка та впровадження проекту щодо	• створення експе	Відділ земельних відносин	Місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	

		створення експериментальної ділянки для випробовування методу боротьби з борщівником Сосновського	риментальної ділянки в 2022 р. •випробовування протягом дії Програми	та містобудування, старости сіл;	т								
6.	Забезпечення екологічно безпечного збирання, зберігання та утилізації відходів.	Розробка проекту сміттєпереробної станції	Протягом 2023-2024 рр.	Почаївський ККП	місцевий бюджет	-	400,0	-	-	-	-	-	Створення нової інфраструктури управління відходами
		Будівництво сміттєпереробної станції	Протягом 2023-2024 рр.	Почаївський ККП	кошти інших джерел		згідно кошторисної документації проекту.	згідно кошторисної документації проекту.					
		Ліквідація стихійних сміттєзвалищ	Протягом 2022-2027 рр.	Почаївський ККП	місцевий бюджет	70,0	50,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	Усунення небезпеки забруднення навколишнього природного середовища побутовими відходами
		Виготовлення у встановленому	Протягом 2022-2023	Почаївський ККП	місцевий	-	-	-	-	-	-		

		законодавством порядку схем санітарної очистки населених пунктів Почаївської ТГ.	рр.		бюджет							
7.	Запровадження в селах Почаївської ТГ системи роздільного збору сміття.	1.Проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо необхідності сортування сміття.	протягом дії Програми	старости, Почаївський ККП, відділ освіти Почаївської міської ради	Місцевий бюджет	-						<p><i>Якісні результати:</i> Впровадження системи роздільного збору сміття захищає довкілля населених пунктів від засмічення пластиком та іншими шкідливими матеріалами в складі твердих побутових відходів.</p> <p><i>Кількісні результати:</i> 1.Встановлення контейнерів: Вартість 1-го контейнера 1750 грн. x кількість контейнерів 70 (села: 45 шт. + місто: 25 шт.) = 122 500 грн. 2. Розрахунок кількості коштів на транспортування пластикових відходів: Вартість 1-єї поїздки в тиждень по селах територіальної громади:2150 грн. x 52 тижні в році = всього</p>
		2.Встановлення в селах Почаївської ТГ контейнерів для збору пластику та відпрацьованих акумуляторів (батареєк).	Протягом 2022-2023 рр.	Почаївський ККП	Місцевий бюджет	122,5	-	-	-	-	-	
		3.Забезпечення регулярного транспортування пластику і акумуляторів (батареєк) з сіл на Почаївський полігон ТПВ для подальшої утилізації.	протягом дії Програми	Почаївський ККП	Місцевий бюджет	111,8	111,8	111,8	111,8	111,8	111,8	

												111800 грн.
8.	Забезпечення охорони та раціонального використання природно-ресурсного потенціалу громади	Розроблення землевпорядної документації для передачі в користування безхазяйних лісів громади (орієнтовно 195,6га).	2022 – 2023рр.	Відділ земельних відносин	Місцевий бюджет	100,0	-	-	-	-	-	Забезпечення належної охорони та догляду за лісовими насадженнями.
		Проведення інвентаризації полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення.	2022 – 2023рр.	Відділ земельних відносин	Місцевий бюджет	Згідно договорів	Згідно договорів	-	-	-	-	<i>Якісні результати:</i> Забезпечення збереження і відновлення полезахисних лісових смуг <i>Кількісні результати:</i> Присвоєння кадастрових номерів і взяття на баланс громади полезахисних лісових смуг (орієнтовно бга).
		Розробка та пошук фінансування проектів на тему: «Збереження лісових захисних насаджень» та «Відродження полезахисних лісосмуг» на	протягом дії Програми	відділ управління проектами та програмами і соціально-економічного розвитку	Місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-	Забезпечення збереження і відновлення полезахисних лісових смуг

		території Почаївської ТГ, заліснення малопродуктивних та деградованих земель, а також земель, що підлягають консервації											
		Розроблення схеми екологічної мережі Почаївської міської територіальної громади	Протягом дії Програми	відділ управління проектами та програмами і соціально-економічного розвитку	Місцевий бюджет	-	-	-	-	-	-		Забезпечення збереження і відновлення полезахисних лісових смуг
9.	Збільшення об'єктів природно-заповідного фонду	Організація ландшафтного заказника місцевого значення «Старотаразкий» (51,1 га)	Протягом дії Програми	Відділ земельних відносин	Місцевий бюджет	Згідно догові	Згідно догові	Згідно догові	Згідно догові	Згідно догові	Згідно догові		Збільшення об'єктів природно-заповідного фонду
		Розроблення проекту землеустрою з організації та встановлення меж ландшафтного заказника місцевого	Протягом дії Програми	Відділ земельних відносин	Місцевий бюджет	Згідно догові	Згідно догові	Згідно догові	Згідно догові	Згідно догові	Згідно догові		Збільшення об'єктів природно-заповідного фонду

		значення „Вільшанки” (18га)										
		Розроблення проекту землеустрою з організації та встановлення меж частини гідрологічного заказника місцевого значення «Горинський» (46,3 га)	Протягом дії Програми	Відділ земельних відносин	Місцевий бюджет	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Збільшення об’єктів природно-заповідного фонду
		Розроблення проекту землеустрою з організації та встановлення меж геологічної пам’ятки природи місцевого значення «Старопочаївський яр» (1,3 га)	Протягом дії Програми	Відділ земельних відносин	Місцевий бюджет	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Збільшення об’єктів природно-заповідного фонду
		Розроблення проекту землеустрою з організації та встановлення меж ботанічних пам’яток природи місцевого	Протягом дії Програми	Відділ земельних відносин	Місцевий бюджет	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Згідно догові в	Збільшення об’єктів природно-заповідного фонду

		значення „Почайвська липа” площею 0,02 га і „Липова алея” площею 0,6 га;											
	Всього					1521 9,92	608, 22	188, 22	188, 22	188, 22	188, 22	16581	

¹ Орієнтовні обсяги фінансування (вартість) закладаються в цінах та за потребами на 2021 рік

7. Координація та контроль за ходом виконання програми

Контроль за реалізацією природоохоронних заходів Програми в межах своєї компетенції здійснюють:

- 1) виконавчий комітет Почаївської міської ради.
- 2) відділ управління проектами та програмами соціально-економічного розвитку Почаївської міської ради.

Учасниками Програми є Почаївський комбінат комунальних підприємств та відділ освіти Почаївської міської ради.

Одним із цільових призначень контролю є здійснення інформування населення щодо ефективності впровадження програмних заходів та стану довкілля на території громади. Для цього передбачається:

- інформування про результати впровадження Програми охорони довкілля на веб-порталі Почаївської міської ради;
- висвітлення головних напрямків та задач впровадження Програми через засоби масової інформації;

Керівник робочої групи розробки Програми

Заступник міського голови

Андрій Чубик

Результати антропогенного впливу на навколишнє природне середовище Почаївської МОТГ	
Вид впливу	Основні зміни в навколишньому середовищі
Надмірне розорювання ґрунтів	Втрата біологічної і економічної продуктивності і складної структури орних земель, внаслідок вітрової та водної ерозії ґрунтів.
Випалювання старої трави	<p>Знищення ґрунтових організмів в поверхневих шарах ґрунтів, посилення випаровування.</p> <p>Збіднення видового складу лучної рослинності і тваринного світу. Скрізь, де пройшов вогонь, вже не буде колишнього різнотрав'я, як наслідок — бур'яни “захоплять” звільнену територію.</p> <p>Випалювання сухого травостою є причиною загибелі кладок і місць гніздування птахів, насамперед по берегах р.Ікви та ставків.</p> <p>При підпалі трави гине вся корисна мікрофлора ґрунту.</p> <p>Трав'яні пожежі призводять до помітного зниження родючості ґрунту внаслідок знищення гумусу та вивільнення мінеральних речовин з нього.</p>
Меліорація та осушення	Зниження рівня ґрунтових вод, теплового і поживного режиму ґрунту, зникнення боліт, обміління річок
Внесення добрив	Зсув кислотно-лужного балансу ґрунтів, втрата ними гумусу.
Застосування отрутохімкатів та гербіцидів	Загибель ґрунтових організмів, комах-запилювачів, накопичення небезпечних для живих організмів отрут, зміна складу ґрунту пригнічення біологічної активності ґрунтів.

<p>Створення стихійних сміттєзвалищ побутових відходів</p>	<p>Накопичення на околицях населених пунктів Почаївської МОТГ побутових відходів, які мають тривалий термін розкладання (пластик), або високий рівень токсичності (електроліти, батареї та акумулятори, лампи, побутова хімія тощо).</p> <p>Зниження площі придатної для сільського господарства землі, отруєння ґрунтових організмів на прилеглих ділянках.</p>
<p>Побутові каналізаційні стоки (м.Почаїв)</p>	<p>Забруднення органічними та хімічними речовинами антропогенного походження.</p>
<p>Втрати запасів ґрунтових вод</p>	<p>На території громади спостерігається зниження рівнів ґрунтових вод, що відображається у зменшенні води чи взагалі її зникненні у криницях.</p> <p>Загалом, це загальноукраїнська проблема. Наша система господарювання (масштабна меліорація, розорювання ґрунтів, збільшення посівних площ) не врахувала ймовірність зміни клімату і нестачі води. Тому вода більше не потрапляє в підземні горизонти так, як повинна. Вона просто швидко стікає в річки, а далі - море.</p>
<p>Знищення типових для нашого регіону широколистяних дубово-грабових лісів</p>	<p>Розбалансування антропогенно-природних екосистем, втрати рослинного та тваринного світу, втрата водних ресурсів, посилення вітрової та водної ерозії, наростання негативних локальних кліматичних змін.</p>
<p>Знищення полежахисних лісосмуг.</p>	<p>Погіршення водного режиму полів, посилення ерозії ґрунтів, зниження врожайності сільськогосподарських культур, погіршення на полях мікроклімату (збільшення сніговтрат, посилення сухості верхнього шару ґрунту, тощо).</p>
<p>Поширення інвазійних видів рослин</p>	<p>Поширення на території Почаївської МОТГ борщівника Сосновського.</p>
<p>Робота наземного транспорту</p>	<p>Забруднення повітря відпрацьованими газами.</p>

Керівник робочої групи розробки Програми

Заступник міського голови

Андрій Чубик

Огляд поточної екологічної ситуації на території Почаївської міської об'єднаної територіальної громади

Метою огляду поточної екологічної ситуації на території Почаївської міської об'єднаної територіальної громади є визначення пріоритетів Програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки на території Почаївської МОТГ на 2022-2027 роки.

Огляд зроблено на основі відкритих джерел, зокрема:

1. Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища в Тернопільській області за 2015 - 2019 рр.
2. Екологічний паспорт Тернопільської області за 2018р. і за 2019р.
3. Програми охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2014-2020 роки та на 2021 – 2027роки.
4. Програма охорони навколишнього природного середовища в Кременецькому районі на 2017-2021 роки.
5. Звіт про стратегічну екологічну оцінку проекту Програми в Тернопільській області на 2021-2027 роки.
6. Звіт про стратегічну екологічну оцінку генерального плану м. Почаїв Кременецького району Тернопільської області.
7. Періодична доповідь про стан ґрунтів в Україні.

Розглянуто наступні екологічні складові: 1) стан атмосферного повітря; 2) стан водних ресурсів; 3) стан ґрунтів; 4) поводження з відходами; 5) контроль інвазивних видів рослин; 6) екологічна культура населення.

Почаївська міська об'єднана територіальна громада, відзначається низкою проблем, пов'язаних із забрудненням навколишнього природного середовища та незбалансованим використанням природних ресурсів.

1. Стан атмосферного повітря

В м.Тернополі постійний моніторинг атмосферного повітря у місті здійснює Тернопільський обласний центр гідрометеорології на двох стаціонарних постах спостереження: ПСЗ №1 (перехрестя вулиць Бродівської і Збараської) і ПСЗ №2 (перехрестя вулиць Живова і Микулинецької). На цих постах відзначається рівень забруднення атмосферного повітря пилом, діоксидом сірки, оксидом вуглецю, діоксидом азоту, оксидом азоту, формальдегідом, а також важкими металами (залізо, кадмій, марганець, мідь, нікель, свинець, хром і цинк) і бензапіреном.

Нажаль, в м.Почаєві відсутня подібна система моніторингу атмосферного повітря. Тому мережа спостережень за якістю атмосферного повітря і аналізу результатів не може надавати інформацію про стан атмосферного повітря в населених пунктах Почаївської МОТГ за останні роки. Усереднені статистичні дані та відсутність на території громади серйозних стаціонарних джерел забруднення говорять відносно стабільний невисокий рівень забруднення атмосферного повітря викидами стаціонарних джерел. Значно більший внесок забруднюючих речовин поступає від автомобільного транспорту.

Динаміка викидів у атмосферне повітря (тис. тонн)

Кількість викидів	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Загальна кількість викидів у атмосферне повітря , у тому числі:	46,4	45,2	45,3	42,9	42,7
від стаціонарних джерел забруднення	8,5	9,034,7	10,6	10,2	9,4
від пересувних джерел	37,9	36,2	34,7	32,7	33,3*

*Дані щодо викидів від пересувних джерел прогнозовані на основі розрахунків Державної служби статистики України

Зважаючи на те, що м.Почаїв є центром паломницького туризму, для нього, як і для м.Тернополя, актуальним є забруднення від транспортних засобів. Наприклад, в м.Тернополі близько 72% забруднюючих речовин місцевого походження припадає на викиди автотранспорту, 28% – на промислові об'єкти і комунально-побутове господарство. (Джерело: *Програма охорони навколишнього природного середовища Тернопільської міської територіальної громади на 2020-2023 роки*). За іншими даними, надходження забруднюючих речовин від пересувних джерел забруднення в Тернополі у 20 разів перевищували викиди від роботи стаціонарних джерел забруднення підприємств та організацій. Оскільки м.Почаїв є центром паломницького туризму, створення в місті стаціонарного пункту спостережень за забрудненням атмосферного повітря від пересувних джерел забруднення є актуальним.

2. Стан водних ресурсів

В цілому в області сучасний стан водних об'єктів області характеризується антропогенним тиском, пов'язаним із скидами в них стічних вод населених пунктів та окремих промислових

підприємств. У 2019 році в поверхневій водойми Тернопільської області скинуто 38,80 млн куб. метрів зворотних вод, у тому числі 2,4 млн куб. метрів забруднених. Переважно забруднені стоки скидають підприємства комунальної сфери, через каналізаційні мережі яких відводиться приблизно 80% забруднених зворотних вод. Даних, щоб оцінити за останні роки динаміку стану водних об'єктів на території Почаївської МОТГ. не має, оскільки відсутня відповідна система моніторингу.

Динаміка скиду зворотних вод у поверхневій водні об'єкти області

Показники	Одиниця виміру	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Скинуто зворотних вод у поверхневій водні об'єкти,						
усього	млн м ³	30,77	30,13	29,54	35,75	38,80
з них:						
нормативно очищених, усього	млн м ³	17,41	16,85	17,51	17,41	16,79
у тому числі:						
на спорудах біологічного очищення	млн м ³	17,24	16,74	17,40	17,29	16,69
на спорудах механічного очищення	млн м ³	0,167	0,116	0,115	0,116	0,101
нормативно (умовно) чистих без очищення	млн м ³	11,03	10,82	9,42	15,79	19,63
забруднених, усього	млн м ³	2,327	2,454	2,603	2,554	2,371
у тому числі:						
недостатньо очищених	млн м ³	1,689	1,818	1,991	1,982	1,909
без очищення	млн м ³	0,638	0,636	0,612	0,572	0,462
Скинуто зворотних вод у поверхневій водні об'єкти у розрахунку на одну особу	м ³	28,87	28,4	27,97	29,3	33,4

(Джерело: Програма охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2021–2027 роки).

Оскільки на території громади відсутні потужні промислові об'єкти-забруднювачі, стан водойм на території Почаївської МОТГ умовно можна вважати як задовільним. Контроль за якісним станом питної води здійснює Державна установа „Тернопільський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України”. По якості води в водоймах вода характеризується як нормативно-чиста. Протягом 2017 року фахівцями ДУ «Тернопільський ОЛЦ МОЗУ» відбирались та досліджувались проби води за санітарно-хімічними та санітарно-мікробіологічними показниками із комунальних, відомчих та сільських водогонів. Питома вага нестандартних взірців питної води відібраних з комунальних водогонів за санітарно-хімічними та санітарно-мікробіологічними показниками становила 3,9 % та 12,3%, з відомчих водогонів - 9,9 % та 8,8%, з сільських водогонів – 10,6% та 23,3%.

Водопостачання м. Почаїв складається з водонасосної станції села Старий Почаїв, на якій розташовані 3 артезіанські свердловини та свердловини по вул. Бригадна, по вул. Шевченка (база Почаївського ККП), по вул. Польова та водопровідної мережі довжиною 54,8 км.

Програмою «Реконструкція водопровідної мережі в м. Почаїв на 2017-2018 роки» передбачено забезпечення населення якісною питною водою шляхом підвищення ефективності роботи об'єктів забору, транспортування і розподілу питної води джерел м. Почаїв. Актуальність проекту полягає в створенні умов для забезпечення питною водою населення м. Почаїв. Через високий ступінь зношеності водопровідної мережі, її постійні пошкодження робить цю проблему особливо гострою. Такий стан речей зумовлює проникнення забруднюючих речовин та мікроорганізмів у трубопроводи, погіршує санітарно - епідеміологічний стан та нормальну життєдіяльність населення. Виконання проекту покращить екологічний та санітарний стан міста, дозволить контролювати якість питної води в мережі.

У 2017 року в м.Почаїв запустили першу чергу нових очисних споруд, що дозволило відводити у річку Іква очищену і знезаражену воду. Ефективність очистки господарсько-побутових стічних вод становить 87-99 відсотків. Наразі виготовлена проектно-кошторисна документація на другу чергу очисних споруд.

Важливо зазначити, що в останні роки на Тернопільщині з'явилися перші ознаки нової екологічної проблеми, яка найближчим часом може кардинально змінити всі соціально-економічні пріоритети регіону – виснаження запасів підземних вод.

Криниці висихають у різних районах області. Найбільші проблеми з водою у Монастириському, Заліщицькому, Чортківському, Підгаєцькому районах. Там рівень води у криницях опустився на 15 – 20 метрів.

Опитування старост та вчителів населених пунктів в Почаївській МОТГ показує, що ця проблема вже стосується і деяких населених пунктів Почаївської громади (с.Лідихів, с.Лосятин).

Порівняння даних спостережень щодо річної кількості опадів і річних температур в 60-х роках ХХ сторіччя і 2010-2020рр. показує, що в регіоні загально річна кількість опадів за цей період суттєво не змінилася, за оцінкою метеорологів, має місце лише деяких перерозподіл їх по сезонам - більш вологими стали весна і осінь і більш сухими літо та зима:

Таблиця 4

Середня кількість опадів (мм) 1891—1964 рр.

Метео-станція	Висота, м	Місяці												За рік		
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		XI-III	IV-X
Кременець	229	27	27	30	38	63	80	90	83	48	41	32	31	153	443	596
Ямполь	252	25	25	28	36	59	75	84	77	45	38	36	29	143	414	557
Заложці	355	33	33	31	46	67	92	98	78	49	52	42	33	172	483	654
Шумляни	330	33	33	32	49	71	99	102	85	52	53	44	35	177	511	688
Бережани	303	31	31	30	46	67	94	97	81	50	51	42	33	167	486	653
Підгайці	346	31	31	39	43	62	89	93	84	47	50	40	31	162	458	620
Тернопіль	324	28	28	27	42	61	85	87	73	45	46	38	30	151	439	590
Чортків	262	25	25	24	43	62	82	84	67	48	38	35	28	137	424	561
Личківці	241	26	26	24	36	52	74	79	62	39	41	31	26	135	382	517
Лосяч	290	26	26	25	44	64	85	87	70	49	39	36	29	142	438	580
Борщів	284	28	28	25	44	66	86	87	69	50	39	37	31	149	441	590
Стрілківці	200	24	24	23	41	60	78	80	64	46	36	34	27	132	405	537
Заліщики	194	25	25	24	43	63	82	83	68	48	38	36	29	139	425	564

Джерело інформації: Клімат

Тернопільської області <https://collectedpapers.com.ua/nature-of-terнопil-region/klimat-terнопilsko%D1%97-oblasti>

Середньорічна кількість опадів (мм) 2010-2020рр

(дані з Кременецької та Бродівської метеостанцій)

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Метеостанція в Кременці										
799	505	1087	742	549	527	635	833	589	509	744
Метеостанція в Бродах										
879	500	825	634	575	578	677	714	703	502	774

Очевидно, глобальні кліматичні явища не є головною причиною зникнення води в криницях Тернопільщини. Проблема має швидше локальну причину, обумовлену антропогенним чинником, ймовірно – використанням ґрунтових вод для господарських цілей, зокрема в тепличному господарстві.

3. Стан ґрунтів

Якість ґрунтів сільськогосподарського призначення в Кременецькому районі станом на 01.01.2018р.

Обстежена площа, тис.га	Високої якості		Підвищеної якості		Середньої якості				Низької якості				бал
	III клас 71-80		IV клас 61-70		V клас 51-60		VI клас 41-50		VII клас 31-40		VIII клас 21-30		
	Площа, тис.га	%	Площа, тис.га	%	Площа, тис.га	%	Площа, тис.га	%	Площа, тис.га	%	Площа, тис.га	%	
15,5	-	-	4,9	31,61	7,1	45,81	1,8	11,61	1,7	10,97	-	-	55

* за даними Тернопільської філії ДУ „Держґрунтохорона”

Основними антропогенними факторами, що впливають на стан земель та довкілля, є сільське господарство, промисловість, транспорт, енергетика та ін. Ґрунти є складовою частиною будь-яких наземних екосистем і учасником усіх процесів трансформації та міграції речовин, що відбуваються в біосфері і зумовлюють функціонування екосистем. У зв'язку з інтенсивними ерозійними процесами спостерігається комплекс факторів деградації, таких як: зниження вмісту гумусу, декальцинація, забруднення хімічними речовинами, тощо. Загальну характеристику стану родючості ґрунтів можна оцінити за еколого-агрохімічним балом. Такий бал земельної ділянки враховує не лише наявність у ґрунті поживних речовин, важких металів, пестицидів та радіонуклідів, а й поширені ґрунти, їх змитість, кислотність та інші фізикохімічні властивості, які впливають на родючість ґрунту. Землі Кременецького району, в т.ч. м.Почаїв, мають середній бал - 55. Тому ці землі відносяться в основному до сільськогосподарських земель середньої якості.

На розвиток деградаційних процесів ґрунтів Почаївської МОТГ вирішальний вплив має антропогенний фактор. Негативна діяльність людини проявляється, з одного боку, через

вирубку лісів, що веде за собою порушення гідрологічного режиму території, зменшення захищеності ґрунту рослинністю, збільшення поверхневого стоку та ерозії тощо.

З другого боку, до деградації ґрунтів призводить надмірно високий рівень сільськогосподарського використання земельних угідь поряд із нераціональним господарюванням, без врахування всього комплексу природних умов території. У результаті сукупної дії цих чинників Кременецький район отримав 4 бали з 5-ти можливих за ступенем деградації ґрунтів.

Оскільки ерозія є найбільш поширеним видом деградації ґрунтів Тернопільської області і характеризується найвищими показниками у шкалі ступенів деградації, то до основних заходів боротьби з деградацією ґрунтів області необхідно відносити комплекс протиерозійних заходів. До них належать: агротехнічні (контурно-меліоративне землеробство, ґрунтозахисні сівозміни), лісомеліоративні (вирощування полезахисних і стокорегулюючих лісосмуг,

Таблиця – Інтегральна оцінка деградації ґрунтів Тернопільської області

Адміністративні райони	Види деградації						Сума	Ступінь деградації
	Ерозія (% від заг. пл. ріллі)	Втрата орного шару ґрунту	Забруднення пестицидами	Радіоактивне забруднення	Забруднення мінеральними добривами	Перезволоження		
Бережанський	3	3	2	1	1	3	13	3
Борщівський	2	2	2	2	1	3	12	3
Буцацький	3	4	2	2	1	3	15	4
Гусятинський	3	4	1	2	1	3	14	4
Заліщицький	1	2	2	2	1	3	11	3
Збаразький	5	3	1	1	1	3	14	5
Зборівський	5	3	1	1	1	3	14	5
Козівський	3	4	1	1	1	3	13	4
Кременецький	4	4	2	1	1	3	15	4
Лановецький	5	5	1	1	1	3	16	5
Монастирський	4	4	1	3	1	3	16	4
Підволочиський	4	3	1	1	1	3	13	4
Підгаєцький	3	4	1	2	1	3	14	4
Теребовлянський	1	2	1	2	1	3	10	3
Тернопільський	3	3	1	1	1	3	12	3
Чортківський	1	2	2	3	1	3	12	3
Шумський	5	5	1	1	1	3	16	5

залісення ярів, балок, берегів

річок).

Приведення кількості використання орних земель до природоохоронно-безпечних і обґрунтованих значень в значній мірі стримується внаслідок передачі цих площ у приватну власність, відсутності економічного механізму зменшення рівня використання еродованих і деградованих земель, «нульового» фінансування здійснення консервації земельних ділянок. У 2019 році виведення деградованих земель з інтенсивного використання не проводилось.

Відповідно до вимог статті 37 Закону України «Про охорону земель» власники та землекористувачі, в тому числі орендарі, земельних ділянок зобов'язані здійснювати заходи щодо охорони родючості ґрунтів, передбачені цим Законом та іншими нормативно-правовими актами України.

Актуальним завданням при підготовки проекту Програми охорони довкілля Почаївської МОТГ є отримання інформації щодо агрохімічної паспортизації орних земель на території громади.

Порядок ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки, затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України № 536 від 11.10.2011 та

---

zareєстрований в Міністерстві юстиції України від 23.12.2011 за № 1517/20255 (далі – Порядок).

Відповідно до цього Порядку відомості агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки використовуються в процесі регулювання земельних відносин, в тому числі при здійсненні контролю за станом родючості ґрунтів.

За нормою статті 54 Закону України «Про охорону земель» з метою своєчасного виявлення змін стану земель, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів ведеться моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення. Моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення включає:

- агрохімічне обстеження ґрунтів;
- контроль змін якісного стану ґрунтів;
- агрохімічну паспортизацію земельних ділянок.

В рамках чинного земельного законодавства агрохімічна паспортизація орних земель є обов'язковою для всіх землевласників та землекористувачів. Фінансування заходів з агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення проводиться за рахунок державного бюджету з видатків, передбачених на їх фінансування, за рахунок землевласників, землекористувачів та інших джерел фінансування.

Джерело: <https://odeska.land.gov.ua/ahrokhimichna-pasportyzatsiia-ornykh-zemel/>

Агрохімічна паспортизація орних земель повинна здійснюватися через кожні 5 років, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень – через кожні 5-10 років. Суцільне ґрунтове обстеження має проводитися через кожні 20 років. Тому інформація щодо результатів агрохімічної паспортизації має стати основою моніторингу стану орних земель на території громади. Сільгоспвиробники, котрі відповіли на інформаційні запити ГО «Гуртом!» щодо ведення ними агрохімічного паспорта поля, повідомили нас, що діяльність з агрохімічного обстеження ґрунтів ними не проводилася, але вони готові робити її в майбутньому.

4. Поводження з відходами

Основним джерелом утворення промислових та побутових відходів в Почаївській МОТГ є м.Почаїв. В місті промислові відходи утворюються на основних та побічних виробництвах переробної, харчової, легкої промисловості. Видалення твердих побутових відходів відбувається на сміттєзвалищі, яке розташоване в південно-східній частині м.Почаїв. Збір та вивезення ТПВ здійснюється відповідно до схеми санітарного очищення міста Почаїв, яка була затверджена рішенням сесії Почаївської міської ради № 1502 від 19.02.2014р.

Для Почаївської МОТГ актуальним є впровадження системи сортування сміття. Насамперед це важливо для м.Почаїв, як центру паломницького туризму. Але зустрічі з представниками інших населених пунктів Почаївської громади засвідчили, що проблема видалення пластику із складу ТПВ хвилює всіх мешканців об'єднаної громади.

Старостами декількох населених пунктів Почаївської МОТГ протягом червня-липня 2021р. проведено дослідження щодо загальної кількості пластикової тари, яка утворюється за місяць¹. Ними були отримані наступні дані:

Лідихів - 20160 одиниць/міс.

Лосятин - 5400 одиниць/міс.

Ридомиль – 5000 одиниць/міс.

Старий Почаїв – 21000 одиниць/міс.

Старий Тараж і Комарин – 2500 одиниць/міс.

Якщо прийняти, що 1,5л пластикові пляшки (вага однієї пляшки 36гр – 42гр) складають не більше ¼ від загальної кількості проданої пластикової тари, то і тоді їхня сумарна вага може досягати 540 кг за один літній місяць (без м.Почаїва).

5. Контроль за поширенням чужорідних видів рослин

У Тернопільській області станом на 2019 рік, відповідно до літературних даних та інформації Кременецького ботанічного саду, зростає більше 200 видів адвентивних рослин. У стадії експансії перебувають близько 20 видів адвентивної флори

Особливо небезпечним є поширення такого адвентивного виду, як борщівник Сосновського. В Кременецькому районі боротьба з борщівником Сосновського проводилася в рамках районної «Програми ліквідації самосіву борщівника Сосновського на території Кременецького району на 2016-2020 роки». Основними завданнями і заходами програми щодо знищення самосіву борщівника Сосновського та його поширення було визначено: 1) ведення моніторингу щодо поширення самосіву борщівника Сосновського; 2) проведення агітаційно-роз'яснювальної роботи щодо безпеки борщівника Сосновського; 3) виконання заходів, спрямованих на знищення самосіву борщівника Сосновського.

Також з існує доручення голови Тернопільської обласної державної адміністрації від 29 травня 2019 року № 67 „Про ліквідацію вогнищ розповсюдження борщівника Сосновського на території області”, на виконання якого проводиться відповідна робота, зокрема зобов'язано власників і користувачів земельних ділянок знищувати борщівник Сосновського; а також проведення сільськогосподарськими підприємствами, лісовими та мисливськими господарствами, дорожньо-ремонтними пунктами, службою автомобільних доріг у Тернопільській області, філіями райавтодорів, колективами органів місцевого самоврядування та різних організацій та населенням заходів по знищенню борщівника Сосновського (два-три разове викошування і спалювання у період вегетації) або обприскування гербіцидами глісофатної групи.

Проте процесі реформи децентралізації після створення об'єднаних громад існують ризики послаблення уваги до цієї проблеми:

«Державною екологічною інспекцією у Тернопільській області за нежиття заходів по боротьбі з бур'янами (борщівник Сосновського) на виконання протоколу Тернопільської обласної Державної адміністрації від 08.07.2019 року №37 «Щодо вжиття дієвих заходів для покращення стану справ з ліквідації вогнищ розповсюдження борщівника Сосновського та стихійних сміттєзвалищ вздовж доріг на території області» притягнуто за ст. 52 КУпАП Білокриницького та Чугалівського сільських голів (Кременецький район)».

Джерело: Боротьба з борщівником Сосновського. 20.08.2019 <https://tern.dei.gov.ua/posts/26>

Ще один небезпечний вид рослин - амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiiflora* L.) що спричиняє осінню сінну лихоманку та астматичні загострення.

Виявлення та проведення боротьби з амброзією полинолистою в Тернопільській області в 2019 році

Таблиця 5.2.5.1

Райони	Амброзія полинолиста			
	виявлено	проведена боротьба	в т.ч.	
агротехнічним, механічним			хімічним	
Бережанський	2,0	2,0	2,0	1,5
Борщівський	14,8	14,8	14,8	3,2
Бучацький	16,8	16,8	16,8	-
Густинський	11,023	11,023	11,023	10,923
Заліщицький	3,0	3,0	3,0	-
Збаразький	0,6	0,6	0,6	-
Зборівський				
Козівський				
Кременецький	2,0	2,0	2,0	
Лановецький	4,1	4,1	4,1	-
Монастирський				
Підволочиський	2,0	2,0	0,5	1,5
Підгаєцький				
Теребовлянський	2,2	2,2	0,2	2,2
Тернопільський	0,4	0,4	0,4	
Чортківський	0,18	0,18	0,18	
Шумський				

На території Тернопільської області амброзію вперше зареєстровано в 2002 році в Борщівському районі. Станом на 01.01.2020 року площа зараження бур'яном в області становила 59,103 га. Карантинний режим на амброзію полинолисту запроваджено на території наступних районів: Бережанський (2,0 га), Борщівський (14,8 га), Бучацький (16,8 га), Гусятинський (11,023 га), Заліщицький (3,0 га), Збаразький (0,6 га), Кременецький (2,0 га), Лановецький (4,1 га), Підволочиський (2,0 га), Теребовлянський (2,2 га), Тернопільський (0,4 га), Чортківський (0,18 га).

Джерело: Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Тернопільській області за 2019 р.

Прізвище державного фітосанітарного інспектора	Площа, на якій проводилось обстеження	Область, район, господарство	Проведені фітосанітарні заходи
Кіндрачук Василь Васильович	0,10 га	Тернопільська обл., Гусятинський р-н, смт. Гримайлів	Низьке скошування, виривання з корінням рослин амброзії полинолистої з подальшим спалюванням
Кіндрачук Василь Васильович	3,543 га	Тернопільська обл., Гусятинський р-н, м. Хоростків, територія залізничної станції	Низьке скошування, виривання з корінням рослин амброзії полинолистої з подальшим спалюванням
Кіндрачук Василь Васильович	7,38 га	Тернопільська обл., Гусятинський р-н, смт. Гусятин, територія залізничної станції	Низьке скошування, виривання з корінням рослин амброзії полинолистої з подальшим спалюванням
Підфігурна Оксана Степанівна	0,5 га	Тернопільська обл., Бережанський р-н, узбіччя дороги біля с. Шибалин	Низьке скошування, виривання з корінням рослин амброзії полинолистої з подальшим спалюванням
П'ясецька Ася Болеславівна	2,0 га	Тернопільська обл., Кременецький р-н, 7- км автодороги Почаїв - Зборів	Низьке скошування, виривання з корінням рослин амброзії полинолистої з подальшим спалюванням
П'ясецька Ася Болеславівна	0,5 га	Тернопільська обл., Кременецький р-н, м. Почаїв	Низьке скошування, виривання з корінням рослин амброзії полинолистої з подальшим спалюванням

Зазначена

вище ділянка 2,0га в Кременецькому районі знаходиться на території Почаївської МОТГ:

Джерело: <http://www.karantin.te.ua/news/117/>

Ще одна ділянка присутності Амброзії полинолистої на території Почаївської МОТГ площею 0,5га на даний виведена з карантину:

«За даними [ГУ Держпродспоживслужби в Тернопільській області](#), при проведенні інвентаризації вогнищ амброзії полинолистої у м. Почаїв Кременецького району встановлено, що на території площею 0,5 га, де до цього було виявлено карантинний режим рослини бур'яну наразі відсутні. За рахунок розширення прилеглої дороги вся територія заасфальтована».

Джерело: <https://superagronom.com/news/7849-na-ternopilschini-skasovano-dva-karantinni-rejimi>

Відповідне розпорядження голови Кременецької районної державної адміністрації №210-од від 17.07.2019р. можна знайти за посиланням:

<https://dpss.gov.ua/storage/app/sites/12/uploaded-files/karantinnij-stan-ukrayini/24072019-r-skasuvannya-ambroziya-ternopil.pdf>

6. Екологічна культура населення

Окремою проблемою є дуже низький рівень екологічної свідомості значної частини населення. Екологічна свідомість – це здатність усвідомлювати нерозривний зв'язок кожної окремої людини і всього людства загалом з цілісністю і відносною незмінністю природного середовища існування людини, усвідомлення необхідності використання цього розуміння у практичній діяльності, вміння і звичка діяти стосовно природи, не порушуючи зв'язок і колообіг

природного середовища, сприяти їхньому поліпшенню для життя нинішнього і майбутніх поколінь людей. Екологічна свідомість ґрунтується на ідеологічних і моральних цінностях, але передбачає їх індивідуальне осмислення. Вона формується із знань і переконань в галузі взаємостосунків суспільства і природи і відображає індивідуальний досвід спілкування з природними системами.

Розробка «Програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки на території Почаївської МОТГ на 2022-2027 роки» спрямована на досягнення цілей, визначених Стратегією розвитку Почаївської МОТГ до 2027р., зокрема стратегічної цілі №3 «Формування засад сталого соціально-економічного розвитку», тобто реалізація Програми сприятиме досягненню збалансованості між соціально-економічними потребами Почаївської громади та завданнями в сфері збереження навколишнього середовища з урахуванням довготермінових перспектив розвитку громади. Конкретно, це передбачає, наприклад, формування екологічної відповідальності аграрного та виробничого секторів економіки, населення громади в цілому в ставленні до вичерпних природних ресурсів, таких, як ґрунтові води, в поводженні з відходами тощо).

Тому формування екологічної культури та екологічного виховання населення має стати однією із найважливіших складових Програми охорони довкілля Почаївської МОТ, оскільки без цього є неможливим ефективне вирішення всіх вищерозглянутих екологічних проблем.

Формування екологічної культури означає формування у громадян почуття відповідальності перед нинішніми та майбутніми поколіннями, розуміння ними екологічних наслідків господарської діяльності, та ін. Це складний багатогранний психолого-педагогічний процес, що починається з раннього дитинства. На думку фахівців-екологів, ті фрагментарні знання з екології, які передбачені програмами з біології та природознавства в школі, є абсолютно недостатніми для формування екологічного світогляду та екологічної культури. Тому більш широке і регулярне ознайомлення школярів із законами й принципами взаємодії в природі має стати складником усіх без винятку сторін навчально-виховної діяльності школи. Значний внесок у формування екологічної культури можуть внести Почаївський центр дитячої творчості, театральний гурток Почаївської ЗОШ та Почаївський історико-художній музей.

Керівник робочої групи розробки Програми

Заступник міського голови

Андрій Чубик